

Жолдошова Бибигүл Алайчиевнанын «Башталгыч класстарда адабий окуу сабагында окуучулардын креативдүүлүгүн калыптандыруунун педагогикалык шарттары» аттуу 13.00.01.-жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган диссертациялык изилдөөсүнө карата

ПИКИР

Изилдөө киришүүдөн, үч главадан, 8 параграфтан, жалпы тыянактан, практикалык сунуштардан, пайдаланылган адабияттардын тизмесинен (212 аталыш), 7 таблицадан, 6 диаграммадан жана 5 тиркемеден турат, иштин көлөмү 171 бетти түзөт.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу. Диссертациянын темасы абдан актуалдуу. Адабий окуу предметинин негизги багыттарынын бири баланын адабий жөндөмүн, креативдүүлүгүн, чыгармачылыгын өнүктүрүү болуп саналат. Экинчиден, изилдөөдө талдоого алынган КР Өкмөтү тарабынан бекитилген Мектептик жалпы билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты менен билим берүүдөгү негизги компетенттүүлүктөр жана алардын үч деңгээли аныкталган. Бирок, компетенттүүлүктүн 3-деңгээли болгон креативдүүлүк маселеси мектеп практикасында учурда өтө алсыз абалда ишке ашып келет. Үчүнчүдөн, кийинки кезде өзгөчө көңүл бурулуп жаткан баланын руханий-адеп-ахлактык тарбиясына адабий окуу предметинин, анын креативдүүлүк дараметинин кошо турган салымы абдан зор.

Диссертацияда берилген илимий жоболордун, жыйынтыктардын жана сунуштардын негизделүү даражасы. Диссертациялык изилдөөдө башталгыч класста креативдүүлүктүн көрүнүү динамикасы (чыгармачылык шыктандыруу, демилгелүүлүк, кыялданууга умтулуу, өзгөчөлүк, дивергенттик ой жүгүртүү, көйгөйгө болгон сезимталдык, вариативдик, тамшакөйлүк, көз карандысыздык), креативдүү окутуунун эффективдүүлүгүн жогорулатуу максатында педагогика илиминде иштелип чыккан шарттардын арасынан уюштуруу-педагогикалык шарттарды туура тандоо сунушталып, алар адабий окуу сабагында башталгыч класстын окуучуларынын креативдүүлүгүн калыптандыруунун педагогикалык шарттарын текшерген эксперименттин натыйжасы менен тастыкталган.

Торренстин методикасы боюнча креативдүүлүктүн өнүгүүсүнүн жогорку деңгээли констатациялык эксперименттеги 71,6%дан текшерүүчү экспериментте 79,4%га, ийкемдүүлүк 21,9%дан 45,3%га, өзгөчөлүк 5%дан 51,8%га, иштелип чыккандыгы 5,6%дан 42,6%га өссө, Х.Зиверттин методикасына ылайык тапкычтык боюнча креативдүүлүккө ээ болгон окуучулардын пайызы эксперименттин констатациялык баскычында 2,9% жогорку, 17,7% орто, 79,4% төмөнкү деңгээлде болсо, эксперименттин текшерүү баскычында 52,4% жогорку, 27% орто, 20,6% төмөнкү деңгээлди түзүп, изилдөөдөгү жоболор, жыйынтыктар далилдүү тастыкталган.

Изилдөөнүн жыйынтыктары боюнча жарыяланган эмгектер жетиштүү.

Диссертациянын илимий жаңылыгы жана практикалык маанилүүлүгү.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы, теориялык жана практикалык маанилүүлүгү жетиштүү негизделген. Изилдөө илимий жактан башталгыч класстардын окуучуларынын креативдүүлүгүн калыптандыруу боюнча психологиялык-педагогикалык адабияттарга, илимий изилдөөлөрдүн, психологдордун эмгектерине негизделип, окуучулардын креативдүүлүгүн калыптандырууга өбөлгө түзүүчү окутуунун уюштуруу формалары жана методдору аныкталып, адабий окуу сабагында окуучулардын креативдүүлүгүн калыптандыруунун педагогикалык шарттары аныкталган жана алар педагогикалык эксперимент аркылуу практикалык жактан текшерилген. Изилдөө практикалык жактан башталгыч класстардын окуучуларынын креативдүүлүгүн калыптандыруу милдетин ийгиликтүү чечери, башталгыч класстарда креативдүүлүктү өнүктүрүү методдору, формалары мугалимдердин ишин пландоого, ишке ашырууга, аныкталган уюштуруучу-педагогикалык шарттардын жыйындысы окуу процессинин натыйжасын оптималдаштырууга жана жогорулатууга жакшы жардам бермекчи.

Диссертациянын жыйынтыктарын жана натыйжаларын пайдалануу боюнча конкреттүү сунуштар. Изилдөөдө анын илимий жана практикалык жетишкендиктерине таянуу менен, 3 практикалык сунуш берилет. Алар: учурдагы башталгыч билим берүү стандартында аныкталган өзөктүү компетенттүүлүктөрдүн өнүгүү талаптарын аткаруу максатында окуучулардын креативдүүлүгүн калыптандыруу үчүн окутуу-тарбиялоо процессинде изилденген педагогикалык теориялардын корутундуларына көңүл буруу; адабий окуу сабагында башталгыч класстын окуучуларынын

креативдүүлүгүн калыптандыруу үчүн аныкталган педагогикалык шарттарды пайдалануу; адабий окуу сабагынын мисалында креативдүүлүктү калыптандыруу үчүн сунушталган сабактардын иштелмелерин мугалимдердин чеберчилигин жогорулатуу үчүн түзүлгөн программаларга киргизүү менен байланыштуу. Бул сунуштарды практикада ишке ашырууга толук негиз бар.

Авторефераттын диссертациянын мазмунуна туура келиши.
Автореферат негизинен диссертациянын мазмунуна туура келет.

Диссертациянын мазмунунда жана авторефератта кетирилген кемчиликтер. Диссертациялык изилдөөдө жана авторефератта төмөнкүдөй кемчиликтерге да жол берилген:

1. Диссертациялык изилдөөдө абдан көп адабият жана аларда айтылган ой-пикирлер талдоого алынган, бирок ошол талдоолордун негизинде изилдөөчү өзүнүн оюн, көз карашын, бүтүмүн айрым учурларда так, толук берген эмес. Эгерде ошол ойлордун негизинде өзүнүн пикирин баса көрсөтүп, так бергенде, изилдөөнүн салмагы дагы да артмак.
2. Креативдүүлүк жагынан буга чейин колдонулуп келген окуу китептерди терең талдоо изилдөөнүн салмагын, баалуулугун арттырмак. Анткени окуу китептеринен орун алган креативдүүлүктү өнүктүрүү ыкмалары изилдөөдөн орун албай калган. Мисалы, мурдагы окуу китептердеги бир чыгарманын бир нече вариантын берип, андан кийин өзүнүн вариантын жаратууну сунуштоо; окуучулардын чыгарма жаратуу аракети жана окуучулардын жазган чыгармаларын талдоо; окуу китепти балдардын чыгармалары менен баштоо жана өзүнө болгон ишенимди калыптандыруу, текстти бөлүктөргө бөлүү жана ар бир бөлүктөн кийин суроо берүү жана текстти андан ары окуганга чейин болжолдоо, кыялдануу, окурмандык ишмердиктин модели ж.б.
3. Айрым ченемдик-укуктук актылардын аталышы так эмес берилип калган учурлар бар (адабияттардын тизмесинде так берилген). “Жалпы орто билим берүүнүн мамлекеттик стандарты...” (3-б.), “Кыргыз Республикасынын жалпы орто билимдин Мамлекеттик билим берүү стандарты...” (11-б.) ж.б.

4. Жөндөм, креативдүүлүк, чыгармачылык сыяктуу терминдердин айырмасы так аныкталса, жакшы болмок. Ошондой эле айрым бир терминдерди чаташтырып колдонгон учурлар бар: мисалы, “креативдүү жат жазуулар” (диссертация, 89-б.) Адабий окууда жат жазуу эмес, дил баян, баяндама колдонулат.
5. Диссертациянын текстинде грамматикалык жана стилистикалык каталар орун алган, алар белгиленип көрсөтүлдү.

Албетте, бул кемчиликтер изилдөөнүн илимий да, практикалык да баалуулугун, анда жетишилген натыйжалардын маанисин кескин төмөндөтпөйт жана изилдөөчүдө айтылган пикирлерди эске алып, бул багытта ишти мындан ары ырааттуу улантуу мүмкүнчүлүгү толугу менен бар.

Жыйынтык бүтүм:

Жолдошова Бибигүл Алайчиевнанын «Башталгыч класстарда адабий окуу сабагында окуучулардын креативдүүлүгүн калыптандыруунун педагогикалык шарттары» аттуу 13.00.01.-жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган изилдөөсү диссертациялык изилдөөнүн талаптарына жооп берет жана изилдөөчүгө педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын ыйгарууну сунуш кылууга болот.

КР Билим берүү жана илим
министрлигинин алдындагы
Республикалык педагогикалык
кызматкерлердин квалификациясын
жогорулатуу жана кайра даярдоо
институтунун директору,
педагогика илимдеринин кандидаты

Токтомаматов А.Д.

Кол таштаси таштаси
Кадрлар, калыптандыруу
жетекчиси Токтомаматов

Токтомаматов А.Д.